

Beszámolás a felelős társaságirányításról: fenntarthatósági jelentés vs. éves beszámoló és üzleti jelentés

(Felelős társaságirányítás (Corporate Social Responsibility – CSR)) A vállalatok, vállalkozások a gazdaság azon egységei, amelyek valamilyen fogyasztói igény kielégítése érdekében jöttek létre és a céljuk nyereség, profit elérése. Ebből a meghatározásból világosan kitűnik, hogy a társaságok elsődlegesen nyereségorientáltak, ezért a döntéseik ennek a célnak az elérését kell, hogy szolgálják rövid és hosszú távon egyaránt.

Számos elméleti közgazdász felvetette azt a kérdést, hogy egy társaság, amelynek célja a profit, a befektetett tőke megtérülése, lehet-e felelős, és ha igen, akkor ez a felelősség miben nyilvánuljon meg?

Az üzleti szervezetek társadalmi felelősségét négy dimenzióban ragadhatjuk meg:

1. hozzájárulnak a közjó megvalósulásához;
2. életvitelt meghatározó szerepük is van;
3. társadalmi folyamatokban való részvétel, aktivitás;
4. szociális vállalat. [Angyal, 2008]

A négy mozzanat közül három nem lép át a nyereségérdekeltség keretén. Ezek a felelőségek a társaságok gazdaságban és társadalomban betöltött szerepéből adódnak. A szociális vállalat viszont már túllép ezeken a kereteken. Egy szociális vállalat számára nem a nyereségérdekeltség lesz a legfontosabb – bár ez továbbra is cél marad –, hanem a társadalmi problémák megoldásában való részvétel.

Mit értünk felelős társaságirányítás alatt? A CSR definícióját sokan sokféleképpen ragadták meg. Angyal Ádám számos definíciót említ [Angyal, 2009]:

- „A CSR elvárja a vállalatoktól, hogy azok a nyilvánosság előtt elszámoltathatók legyenek nemcsak pénzügyi értelemben, hanem társadalmi és környezeti tevékenységük szerint is... A CSR összefoglalja, miként kell támogatni az emberi jogokat, a demokráciát, a közösség fejlődését és a fenntartható fejlődés szempontjait az egész világon.” [Brit Iparszövetség, 2001 IN: Angyal, 2009]
- „A CSR az üzleti szereplők elkötelezettsége a fenntartható gazdasági fejlődés támogatására, együtt dolgozva alkalmazottaikkal, azok családjával, a helyi közösségekkel és az egész társadalommal az életminőség fejlesztése érdekében oly módon, hogy az jó legyen mind az üzleti célok, mind a (nemzetközi) fejlődésnek egyaránt.” [Világbank, 2004 IN: Angyal, 2009]
- „A vállalatok önkéntesen szociális és környezeti szempontokat érvényesítenek üzleti tevékenységükben és partnereikkel fenntartott kapcsolataikban.” [Európai Unió Zöld Könyv IN: Angyal, 2009]

A definíciók többsége egyetért abban, hogy a felelős társaságirányítás önkéntes tevékenység, amely túlmutat a vállalat gazdasági keretein. Egy olyan eszköz, amellyel a vállalatok a társadalomhoz és a környezethez fűződő kapcsolatukat tehetik hangsúlyosabbá. Egy olyan szemléletmódot jelent, amellyel a társaságok szociális vállalattá válhatnak.

A CSR önkéntességen alapul. Ez az önkéntesség egy hosszú folyamatot indít el a szervezetben belül. Először a tulajdonosok és a felsővezetés fejébe fészkel be magát a társadalmi felelősség gondolata. Ha már a menedzsment felelősen kezd gondolkodni, akkor a szervezet célkitűzéseiben, jövőképében is megjelennek az ezzel kapcsolatos, illetve erre utaló célok.

A folyamat következő állomása, amikor már nem csak elhatározásokban és szándékokban, hanem tettekben is megvalósul a társadalmi felelősségvállalás. Ehhez szükséges, hogy a szervezet valamennyi belső érintette tisztában legyen a társadalmi felelősségvállalás értelmével, illetve tudja azt, hogy a vállalat mit is tesz ennek érdekében. Ha a társadalmi felelősség gondolata nem ágyazódik be a szervezeti kultúrába, akkor a vállalat CSR tevékenysége nem lesz hosszú életű. Ebben az esetben mindaz a tevékenység, amit a szervezet a társadalom és a környezet érdekében végez, csupán filantrópia, hiszen ezen ügyek iránt nem áll fenn a vállalat részéről erkölcsi elköteleződés és ebből fakadó tényleges felelősségvállalás.

A CSR tevékenység összefügg a szervezeti teljesítménnyel. Minél nagyobb teljesítményt ér el egy vállalat, minél sikeresebb, annál inkább lesz eredményes és jövedelmező, ezáltal egyre inkább fel tudja karolni a társadalmi és környezeti ügyek védelmét, támogatását. Ez a kapcsolat a másik irányból is értelmezhető. Egy vállalat számára nem pusztán marketingeszköz lehet a CSR, hanem egy vállalati értéket teremtő tényező is. Minél jobban tájékoztatjuk a külső érintetteket a CSR keretében végzett tevékenységünkről, annál nagyobb lesz a szervezet társadalmi megbecsülése, javulni fog a hírneve, ami a vállalat értékében, illetve a társaság könyveiben kimutatott üzleti vagy cégértékben is kifejeződésként. A társadalom és a környezet érdekében végzett tevékenység vállalati értékre gyakorolt pozitív hatására már Rappaport is felfigyelt [Rappaport, 2002]. Elkington a „triple bottom line”, azaz a hármas alapelv néven elhíresült megközelítése szerint, a társaságok részéről tapasztalható elkötelezettség, felelősség gazdasági, társadalmi és környezeti értéket képez [Elkington, 1998].

Számos módszertan szolgál a felelős társaságirányítási magatartás, tevékenység mérésére, illetve a bemutatására. Ilyen módszer például az EFQM, a Dow Jones Sustainability Index, az Account Ability 1000 stb. A módszertanok közül a Globális Jelentéstételi Kezdeményezés (Global Reporting Initiative – GRI) tekinthető a legáltalánosabbnak. Az is elmondható, hogy GRI szerint készített fenntarthatósági jelentés az éves beszámolóval és üzleti jelentéssel nagymértékben kapcsolatba hozható.

(Global Reporting Initiative – GRI) A Globális Jelentéstételi Kezdeményezés (GRI) a társaságok számára egy kommunikációs eszköz, amely lehetővé teszi, hogy valamennyi érintett számára hiteles formában, azonos elveknek megfelelően – így összehasonlítható módon – beszámoljon gazdasági, környezeti és társadalmi tevékenységeiről, teljesítményéről.

A GRI a fenntarthatósági jelentések elkészítéséhez ad egy keretet, melynek kialakítása egy konzultációs folyamat eredménye. Az egyeztetés során valamennyi érintett csoport véleményét figyelembe vették. Ez a folyamat meglehetősen sok időt vett igénybe, de a széles körű konzultáció biztosítja a GRI elfogadottságát és hitelességét. A GRI tehát meghatározza a fenntarthatósági teljesítmény értékelésének általános kereteit, ezáltal bármekkora méretű vállalat bármely tevékenységéhez, bármelyik országban, bármilyen ágazatban használható. Ennek köszönhető a népszerűsége is, széles körben alkalmazzák a társaságok fenntarthatóságuk értékelésére, bemutatására.

A még szélesebb körben történő elterjedés érdekében a GRI indikátorait folyamatosan

felülvizsgálják, korrigálják. A cél az, hogy még univerzálisabb keretet alakítsanak ki, amellyel a gazdasági, környezeti, társadalmi tevékenységüket tudják kommunikálni a társaságok valamennyi érintett felé.

A fenntarthatósági jelentésektől azt várják el az érintettek, hogy a jelentéstevő szervezet fenntarthatósági teljesítményéről kiegyensúlyozott és méltányos képet adjon úgy, hogy a pozitív és a negatív hozzájárulásokat is bemutatja. A GRI alapján készült jelentések a jelentéstételi időszakra vonatkozó kötelezettségvállalási, stratégiai és vezetési szemlélettel kapcsolatos kimeneteket és eredményeket teszik közzé. A jelentéseket több célra is fel lehet használni pl.: teljesítmény összemérésére és értékelésére, a teljesítmény alakulásának időbeli összehasonlítására szervezeten belül és kívül egyaránt.

A keretrendszer általános és ágazatspecifikus tartalommal is rendelkezik. Jelenleg a pénzügyi szolgáltatások és a villamosenergia-ipar ágazatára vonatkozik speciális szabályozás. A keretrendszer két részből áll. Az első rész a jelentéstételi alapelveket határozza meg, melyekhez ellenőrzési szempontokat is ad, valamint a jelentéstétel határaihoz ad útmutatást. Az alapelvek és a jelentéstétel határainak meghatározása a jelentéstétel módját hivatott szabályozni. A második rész vonatkozik a standard adatközlésre, azaz meghatározza, mely információkat kell bemutatni a jelentésben. Az adatközlés három fő csoportban történik meg:

- profil,
- vezetési szemlélet,
- teljesítményindikátorok.

A profil adja meg az információk értelmezéséhez szükséges háttérinformációkat a szervezettel kapcsolatban. Ide tartozik például a stratégia és a vezetési struktúra bemutatása. A vezetési szemlélet bemutatja, hogy a szervezet egy adott témát hogyan közelít meg. Funkciója szintén a megfelelő háttér biztosítása a specifikus területhez tartozó teljesítmény értelmezéséhez. Az adatközlés harmadik csoportját a teljesítményindikátorok adják. Ezek az indikátorok szolgáltatják az információt a társaságok gazdasági, környezeti és társadalmi teljesítményéről [GRI, 2006].

Az alapelvek és a jelentéstétel határainak meghatározása minden szervezet számára azonos. Az ágazatspecifikus kiegészítések a standard adatközlést szabályozó részre vonatkoznak. A kiegészítések ezeknél az ágazatoknál bővítik az információk körét.

A GRI alapján készült fenntarthatósági jelentés lényeges jellemzője, hogy nagyon rugalmas, ezáltal univerzálisan alkalmazható bármely szervezetre. Azonban a kommunikáció sikeressége és megbízhatósága érdekében szükséges kinyilvánítani, hogy az adott szervezet mennyire követte a keretrendszer útmutatásait, elveit a jelentés elkészítése során. Ennek érdekében három jelentéstételi szintet különböztetünk meg attól függően, hogy mennyire tapasztalt jelentéskészítő a szervezet:

- A „C” jelentéstételi osztályba azok a szervezetek tartoznak, akik először készítettek jelentést és még ismerkednek a rendszerrel.
- A „B” jelentéstételi osztályba tartoznak már készítették jelentést, egyre inkább azonosulnak a rendszer útmutatásával, és a fenntarthatósági teljesítményük is javul.
- Az „A” kategóriába pedig azok a társaságok tartoznak, akik már rendszeres jelentéstevők, jelentésük pedig teljesen a GRI elveivel, útmutatásaival összhangban készül.

A szervezeteknek önmagukat kell besorolniuk a három kategóriába. Ezenkívül lehetőségük van arra, hogy felkérjék a GRI-t, ellenőrizze a besorolás helyességét, illetve független tanúsító szervezetet is felkérhetnek besorolásuk véleményezésére. A fenntarthatósági jelentés külső tanúsítása nem szükséges, de ha él ezzel a társaság, akkor egy pluszjelet tehet a besorolási osztálya mellé [GRI, 2006].

A GRI keretrendszer alapján elkészíthető fenntarthatósági jelentés nemcsak az érintettekkel való kommunikáció eszköze lehet, hanem elősegíti a szervezetek fenntarthatósági teljesítményének javulását, valamint a társadalmi, környezeti szempontok mélyebb beágyazását a szervezeti kultúrába. A jelentés egyben arra is lehetőséget ad, hogy a teljesítmény alakulását nyomon kövessük, értékeljük, segítségével könnyebben vonhatók be az értékelési folyamatokba más érintettek, illetve hatékonyabban nyerhetünk információkat a szervezeti folyamatokról. Ebből következik, hogy a GRI nem csak a társaságok fenntarthatósági teljesítményéről nyújtott tájékoztatás egy lehetséges eszköze, hanem egyben egy vezetői eszköz, melyekkel a szervezetet alkotó folyamatok jobbra tehetők és növelhető a szervezet teljesítménye operatív és stratégiai szinten egyaránt.

(A számvitel által szolgáltatott fenntarthatósági információk) A számvitel, mint információs rendszer a szervezet külső és belső érintettjeinek egyaránt szolgáltat információkat. A külső feleknek elsősorban a pénzügyi számvitel szolgáltat információkat, melyet a 2000. évi C. törvény szabályoz. A vezetői számvitelnek nincs törvényi szabályozása, ezáltal a szolgáltatott információk mélysége, minősége rugalmas, a belső igényekhez igazítható. Egy új alrendszer is meg lehet említeni a számvitelen belül, ez pedig a környezeti számvitel. Ez az alrendszer ugyan nem jelenik meg elkülönülten, de a két klasszikusnak mondható alrendszerbe integrálódva specifikus információkat szolgáltat, elsősorban a vállalat környezetvédelemmel, illetve a természeti környezettel kapcsolatos kiadásairól, költségeiről és ráfordításairól.

A számvitel zöldülése a szabályozásban is egyre inkább megjelenik. A számvitelről szóló 1991. évi XVIII. törvény még nem írt elő környezetvédelemmel kapcsolatos információt. A számviteli törvény módosításáról szóló 1993. évi CVIII. törvény határozta meg először azokat az információkat, amelyek a vállalkozások környezetre gyakorolt hatásáról tájékoztatták az érintetteket. Ezeknek az információknak a bemutatását a kiegészítő melléklethez rendelte a törvény. A számviteli beszámolás zöldülése az 1996. évi CXV. törvénnyel folytatódott és a napjainkban is hatályos 2000. évi C. törvénnyel ért véget. A napjaikban is érvényes szabályozás már nem csak a kiegészítő mellékletet jelöli meg a környezeti információk helyének, hanem az üzleti jelentést is. [Gál Jolán, 2009]

A mai szabályozás szerint a kiegészítő mellékletben a környezettel kapcsolatban a következő információkat kell bemutatni:

- A környezet védelmét közvetlenül szolgáló tárgyi eszközök nyitó bruttó értékét, annak változását, záró bruttó értékét, külön az átsorolásokat, valamint a halmozott értékcsökkenés nyitó értékét, tárgyévi változását, záró értékét, az átsorolásokat, a tárgyévi értékcsökkenési leírás összegét legalább mérlegfőnyelvénykénti bontásban. [2000. évi C. tv. 92.§ (1) és 94.§ (1)]
- A veszélyes hulladékok, környezetre káros anyagok nyitó és záró készletének, valamint változásának mennyiségi és értékadatait veszélyességi osztályok alapján. [2000. évi C. tv. 94.§ (2)]
- A környezetvédelmi kötelezettségek, a környezet védelmét szolgáló jövőben költségek fedezetére a tárgyévben, illetve az előző évben képzett céltartalék összegét. [2000. évi C. tv. 94.§. (3)]
- A tárgyévben, illetve az előző üzleti évben a környezetvédelemmel kapcsolatosan elszámolt költségek összegét, valamint a kötelezettségek között ki nem mutatott környezetvédelmi, helyreállítási kötelezettségek várható összegét. [2000. évi C. tv. 94.§ (3)]

Az üzleti jelentésben bemutatandó, környezettel kapcsolatos információk a következők:

- A környezetvédelemnek a vállalkozó pénzügyi helyzetét meghatározó, befolyásoló szerepét, valamint a vállalkozó környezetvédelemmel kapcsolatos felelősségét.
- A környezetvédelem területén már megtörtént és a jövőben várható fejlesztéseket, az ezekkel összefüggő támogatásokat.
- A környezetvédelem eszközei tekintetében a vállalkozó által alkalmazott politikát.
- A környezetvédelmi intézkedéseket és azok végrehajtásának alakulását. [2000. évi C. tv. 95.§ (5)]

A beszámoló és az üzleti jelentés zöldebbé tételével a számvitel (ezen belül is a pénzügyi számvitel) egyre inkább számot ad a társaságok gazdálkodására vonatkozó legfontosabb információk mellett, a felelős társaságirányítási tevékenységről is. A környezeti információk mellett a kiegészítő melléklet és az üzleti jelentés nyomokban tartalmaz még más, a felelős társaságirányítással kapcsolatba hozható információkat is. Ezek az információk már inkább a felelős társaságirányítás társadalmi dimenziójába tartoznak.

A kiegészítő mellékletben közölt, a CSR társadalmi dimenziójába sorolható információk:

- A tárgyévben foglalkoztatott munkavállalók átlagos statisztikai létszáma, bérköltsége, személyi jellegű egyéb kifizetései állománycsoportonként bontva. [2000. évi C. törvény 91. §]
- Azok az összegek, amelyek az értékelés következtében a társasági adó megállapításánál módosító tételt jelentenek. Amennyiben a tétel átmeneti jellegű, akkor a jövőbeni hatást is be kell mutatni. [2000. évi C. törvény 91. §]
- Támogatási program keretében végleges jelleggel kapott, folyósított, illetve elszámolt összegek támogatásként. Amennyiben más jogszabály külön rendelkezik, akkor további információkat kell megadni a kiegészítő mellékletben. [2000. évi C. törvény 93. § (3)]
- Kutatás és kísérleti fejlesztés tárgyévi költségei. [2000. évi C. törvény 93. § (4)]
- Külföldi telephelyek főbb adatai telephelyenként. [2000. évi C. törvény 94/A. §]

A társadalmi felelősségvállaláshoz kapcsolódó, üzleti jelentésben közölt információk:

- A vállalkozó üzletmenetének fejlődéséről, teljesítményéről, helyzetéről szóló átfogó elemzés. [2000. évi C. törvény 95. § (2)]
- A mérleg fordulónapja után bekövetkezett lényeges események, különösen jelentős folyamatok. [2000. évi C. törvény 95. § (3)]
- Ki kell térni a várható fejlődésre. [2000. évi C. törvény 95. § (3)]
- A kutatás és a kísérleti fejlesztés területe. [2000. évi C. törvény 95. § (3)]
- A telephelyek bemutatása. [2000. évi C. törvény 95. § (3)]
- A vállalkozó által folytatott foglalkoztatáspolitikát. [2000. évi C. törvény 95. § (3)]
- Az üzleti jelentésnek hivatkoznia kell, és további magyarázatokat kell adnia az éves beszámolóban szereplő adatokra, ahol ez szükséges. [2000. évi C. törvény 95. § (7)]
- Vállalatirányítási nyilatkozat, ha a vállalkozó értékpapírjaival az Európai Gazdasági Térség valamely államának szabályozott piacán kereskedik. A nyilatkozatnak tartalmaznia kell az alkalmazott vállalatirányítási szabályokat, az azoktól való eltérés okát és mértékét, az eltérés indoklását, a szabályokhoz való hozzáférhetőség módját, a jogszabályi követelményeket meghaladó vállalatirányítási gyakorlatra vonatkozó információkat. [2000. évi C. törvény 95/B. § (1)-(3)]

Az eddig leírt információk az éves beszámoló kiegészítő mellékletére, illetve az üzleti jelentésre vonatkoznak. Hasonlóan igaz ez a konszolidált beszámolót készítő vállalatokra is, hiszen az összevont beszámoló alapját a konszolidálásba bevont vállalatok éves beszámolóit adják. Azonban nem minden gazdálkodónak kell éves beszámolót és üzleti

jelentést készítenie. Az egyszerűs köznyvitelt végző vállalatok egyszerűsített beszámolót készítenek. A törvény az éves beszámoló elkészítése alól is ad mentesülési lehetőséget. Amennyiben a vállalkozó él az egyszerűsített éves beszámoló elkészítésének lehetőségével, akkor üzleti jelentést nem kell készítenie és a kiegészítő melléklet is lényegesen kevesebb információt tartalmaz(hat). Nem tartalmazza például a vállalatirányítási nyilatkozatot, illetve a képzett céltartalékokat és azok felhasználását sem mutatja be.

(A felelős társaságirányítás bemutatása: fenntarthatósági jelentés vs. éves beszámoló és üzleti jelentés) A kiegészítő mellékletben és az üzleti jelentésben közölt információkból az érintettek valamilyen képet kialakíthatnak a vállalkozás CSR tevékenységéről és teljesítményéről. Kérdésként merülhet fel, hogy a bemutatott információkból levonható következtetések kellően megbízhatóak-e? A törvény által előírt és bemutatandó információk megléte vagy meg nem léte alapján megítélhető-e az, hogy egy társaság mennyire felelős? Egyáltalán alkalmasnak kellene-e lennie az éves beszámolónak a felelős társaságirányítás megítélésére?

Az a meggyőződésem, hogy a GRI alapján készíthető fenntarthatósági jelentés és a számviteli törvény által szabályozott éves beszámoló és üzleti jelentés egyaránt alkalmas a vállalati CSR bemutatására, de a két szabályrendszer dokumentumaiból nyerhető kép eltérhet egymástól. Az 1. táblázat mutatja a két szabályozás közötti hasonlóságokat, illetve eltéréseket.

Megnevezés	Útmutató a fenntarthatósági jelentés készítéséhez	2000. évi C. törvény a számvitelről
Fókusz	Atársaságokfenntarthatósági teljesítményének mérése.	Avállalkozásokvagyonipénzügyi és jövedelmihelyzetének bemutatása.
Érintettvállalatidimenziók	Gazdasági, környezeti és társadalmi.	Gazdasági, környezeti és társadalmi.
Az egyes dimenziók fontossága	Egyenlő.	Hangsúly a gazdasági adatokon.
Felhasználók köre	Külső és belső felhasználók.	Külső felhasználók.
Megközelítés jellege	Multidiszciplináris.	Klasszikus megközelítés.
Eszköz jellege	Stratégiai és operatív eszköz.	Operatív eszköz.
Szabályozottság szintje	Makroszinten szabályozott	Makro- és mikroszint szabályozott
Dokumentum	Fenntarthatósági jelentés	Éves beszámoló, üzleti jelentés
Aköltséginformációkérvényessége	Hosszú és rövidtáv.	Rövidtáv.
Beszámolás jellege	Nem kötelező.	Kötelező.
Beszámolás gyakorisága	Igény szerint, de évente legalább egyszer.	Évente.
Információk jellege	Pénzügyi és nem pénzügyi információk.	Pénzügyi és nem pénzügyi információk.
Tanúsítás	Nem szükséges külső tanúsítás.	Bizonyos esetekben kötelező, illetve választható.

1. táblázat: A jelentésekre vonatkozó szabályozások összehasonlítása (Forrás: saját szerkesztés)

Arra a kérdésre, hogy kell-e a beszámolóban és az üzleti jelentésnek alkalmasnak lennie a felelős társaságirányítás megítélésére, a válasz: igen, amennyiben ezek az információk hozzáadott értéket képesek generálni, ezáltal befolyásolhatják a befektetők döntéseit. Elkington és Rappaport fentebb említett megállapításai szerint, a társadalom és a környezet érdekében végzett tevékenységek pozitívan hatnak a vállalat értékére.

A számvitelnek nem feladata a felelős társaságirányítási gyakorlat prezentálása sem az éves beszámolóban, sem pedig az üzleti jelentésben. A számvitel a gazdálkodó tevékenysége során felmerült gazdasági eseményeket rögzíti, feldolgozza és nyilvántartja. Célja, hogy a gazdálkodásnak megfelelő megbízható és valós összképet tükröztessen vissza a beszámolóban és a kiegészítő mellékletben, melyek a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetére vonatkozó információkat mutatják be elsősorban a külső érintettek befektetési döntéseinek támogatására. A környezeti és társadalmi információk közlését a valós és megbízható összkép követeli meg, hiszen ezek nem közlése miatt a közzölt információk nem lennének teljesek – a teljesség elvének sérülése csorbítaná a valós és megbízható összképet.

A GRI alapján készülő fenntarthatósági jelentést azzal a céllal készítik, hogy a felelős társaságirányítás környezeti, gazdasági és társadalmi dimenzióiról a külső és belső érintetteknek egyaránt tájékoztatást nyújtson. A jelentésben az érintett dimenziók nagyjából egyenlő arányban érvényesülnek. A jelentés számos olyan adatot, információt tartalmaz, amelyből következtetni lehet az adott társaság gazdálkodására, azonban nem alkalmas arra, hogy a vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetről tájékoztasson. Külső és belső érintetteknek egyaránt tájékoztatást nyújt, és a tartalma alapján operatív és stratégiai döntéshozatalra egyaránt alkalmas.

Az eltérő fókusz, valamint az eltérő adattartalom miatt az egyes társaságok fenntarthatósági teljesítménye eltérő módon ítéltető meg. A fenntarthatósági jelentés a kvalitatív és kvantitatív indikátorokkal tudja mérni a fenntarthatósági teljesítmény mindhárom dimenzióját, amelyet meg is magyaráz. Ezáltal nagyon pontos képet tudunk kapni egy társaság tényleges fenntarthatósági tevékenységéről, illetve annak változásáról, alakulásáról.

Az éves beszámoló és az üzleti jelentés nem tartalmaz indikátorokat. Legfeljebb egy üzleti évre vonatkozóan mutatja be a szabályozás által előírt információkat. Mivel a szabályozásnak se nem célja, se nem feladata a fenntarthatósági teljesítmény mérése, valamint a fenntarthatóság megítélése – bár tartalmaz erre vonatkozó információkat – az éves beszámolóból és az üzleti jelentésből nem vonható le ugyanaz a következtetés, mint a fenntarthatósági jelentésből.

Mit lehetne tenni annak érdekében, hogy a GRI és a számviteli dokumentumokból levonható következtetések ne legyenek eltérőek? Ötvözni kell a fenntarthatósági jelentés információit a beszámoló és az üzleti jelentés információival. Ehhez persze el kell döntenie, hogy melyik dokumentum foglalja magába ezeket az információkat.

Úgy gondolom, hogy az éves beszámoló és az üzleti jelentés alkalmas lehet arra, hogy ne csak a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetére vonatkozó adatokat közölje, hanem ezeken túl a társadalmi szerepvállalásról, a fenntarthatósági teljesítményről is megbízható és valós képet mutasson be. Ez több módon is megvalósulhat, melyek mind a beszámolásra vonatkozó szabályozás változtatását teszik szükségessé.

Az általam vázolt megoldási lehetőségek az éves beszámolót készítő vállalatokra vonatkoznak. Azok a gazdálkodók, akik mentesülnek az éves beszámoló készítése alól, nagy valószínűséggel kis- és középvállalkozások, melyek méretükből adódóan nem valószínű, hogy folytatnak CSR tevékenységet, ezért teljesen felesleges erről nyilatkozniuk.

Az első megoldás, ha az éves beszámoló és az üzleti jelentés mellett a fenntarthatósági jelentés elkészítése is kötelező lenne a gazdálkodók számára. Ez lenne a legrágább megoldás, de ugyanakkor ez adhatná a legtöbb információt.

A második lehetőség, ha az üzleti jelentés tartalmazna egy összefoglalót a fenntarthatósági tevékenység és teljesítmény mindhárom dimenziójáról. Az üzleti jelentésnek a hatályos szabályozás szerint is be kell számolnia a társaság teljesítményéről, a várható fejlődésről, illetve a társaságirányítási gyakorlatról is nyilatkozhat. A szabályozást úgy kellene ez esetben változtatni, hogy kötelező legyen a felelős társaságirányítás mindhárom dimenziójáról beszámolni. A beszámolásnak pedig lehetőséget kell biztosítani a teljesítmény alakulásának megítélésére, az adott évi teljesítmény korábbi évek teljesítményeivel való összehasonlításra. Ez a megoldás már jobban megfelel a költség-haszon elvének.

Érvek az általam vázolt megoldások mellett:

A számviteli információs rendszer mindkét megoldáshoz képes adatokat szolgáltatni. A GRI számos – nem csak gazdasági – indikátora vesz igénybe olyan adatokat, amelyek a számviteli nyilvántartásokból, adatbázisokból kinyerhetők.

A GRI és a számvitel alapelvei számos esetben megegyeznek, nagyon csekély az eltérés. Ezt mutatja be a 2. táblázat.

Az éves beszámoló és üzleti jelentés elkészítése valamennyi gazdálkodó számára kötelező, ugyanakkor a fenntarthatósági jelentés elkészítése eseti jellegű. Ha a két jelentést egy jelentésbe ötvözzük, akkor valamennyi érintett megbízható és valós információkat kap nemcsak a vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetről, hanem a gazdasági, társadalmi és környezeti teljesítményről, valamint azok alakulásáról. Ezáltal javulhat a vállalat rövid és hosszú távú finanszírozottsága.

Útmutató a fenntarthatósági jelentés készítéséhez	2000. évi C. törvény a számvitelről
Lényegesség	Valódiság
	Lényegesség
Érintettek bevonása	-
Fenntarthatósági összefüggések	-
Teljesség	Teljesség
Egysúly	Valódiság
	Óvatosság
Összehasonlíthatóság	Következetesség
	Összemérés
Pontosság	Tartalom elsődlegessége a formával szemben
	Teljesség
	Valódiság
Időszerűség	Következetesség
Egyértelműség	Világosság
Megbízhatóság	Valódiság
	Teljesség
-	Folytonosság
-	Bruttó elszámolás
-	Egyedi értékelés elve
-	Időbeli elhatárolás elve
-	Költség-haszon összevetésének elve

2. táblázat: A jelentésekre vonatkozó alapelvek kapcsolatai (Forrás: saját szerkesztés)

Az eltéréssel kapcsolatban még egy dolgot meg lehet említeni: a jelentésekben közölt információk, illetve az abból levont következtetések érvényességét. Az éves beszámoló és üzleti jelentés nagyon minimális jövőre vonatkozó információt tartalmaz, inkább a múlt-ra vonatkozó adatokat tartalmaz, ezért az ott közölt információk érvényessége operatív szinten hasznosítható. A fenntarthatósági jelentésben közölt információkból már operatív és stratégiai következtetések is levonhatóak. A levonható következtetések kellő megalapozottsága és érvényessége miatt szükségesnek tartom, hogy a kétféle jelentést lehetőleg együtt publikálják a vállalatok.

(Összefoglalás) A tanulmányban a társaságok felelős társaságirányításáról történő beszámolást mutatom be a GRI és a számvitel szerint. A fenntarthatósági jelentésből, valamint az éves beszámolóból és üzleti jelentésből a szabályozások eltérő célja és fókusza miatt eltérően ítélné meg a társaságok felelős társaságirányítási gyakorlata. Az eltérés megszüntetésére javaslatokat tettem, amelyek mind a beszámolás szabályozásának változását igénylik. Úgy gondolom, hogy az éves beszámoló és üzleti jelentés alkalmas arra, hogy ne csak a társaságok vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét mutassák be megbízhatóan és valósan, hanem a társaságirányítási gyakorlat környezeti, gazdasági és társadalmi dimenzióit is.

IRODALOMJEGYZÉK

2000. évi C. törvény a számvitelről

Alfred Rappaport: *A tulajdonosi érték – Útmutató vállalatvezetőknek és befektetőknek*. Alinea Kiadó, Budapest, 2002.

Angyal Ádám: A felelős vállalat szindróma. *Vezetéstudomány*, 2008, XXXIC. évfolyam, 11. szám, 23–30. p.

Angyal Ádám: *Vállalatok társadalmi felelőssége, felelős társaságirányítás (Corporate Social Responsibility)*. Kossuth Kiadó, Budapest, 2009.

Dr. Gál Jolán: A fenntartható fejlődés megvalósulása vállalati szinten és a vállalat által készített, nyilvánosságra hozott számviteli és controllingjelentésekben. *A Controller*, 2009, V. évfolyam, 7–8. szám, 6–10. p.

GRI – *Útmutató fenntarthatósági jelentések készítéséhez*. Megtalálható: <https://www.globalreporting.org/resource/library/Hungarian-G3-Reporting-Guidelines.pdf> [2012. 12. 10.]

John Elkington: *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Gabriola Island/ Stony Creek New Society Publisher, 1998.